

MEL

1.50

Η

ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΕΝΤΕ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1923

121

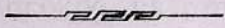
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΕΝΤΕ

Οί υπό τόν ἄνω ἐκκλησιαστικόν τίτλον Πέντε ἄγιοι εἶναι οἱ ἅγιοι μάρτυρες (1. Εὐστράτιος, Λυξέντιος, Εὐγένι-

(1) Ὁ **πρῶτος**(α) ἐντὸς ἀνημμένης καμίνου βληθεὶς παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου. Ὁ **δεύτερος** ἀπεκεφαλίσθη. Ὁ **τρίτος** ἀποκόπτεται τὴν γλῶσσαν καὶ συντριβεῖται τὰ σκέλη καὶ οὕτω βασανιζόμενος παραδίδει τὴν ψυχὴν εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ. Ὁ **τέταρτος**(β) τρυπηθεὶς τοὺς ἀστραγάλους ἐκρεμάσθη κατακέφαλα καὶ δι' ὀβελῶν ὀξέων καὶ πεπυρωμένων κατακαίεται τὰ ὀπίσθια τῆς κεφαλῆς καὶ οὕτω παραδίδει τὴν ψυχὴν, καὶ ὁ **πέμπτος** (γ) ἀπλωθεὶς ἐπὶ σιδηρᾶς καὶ πεπυρωμένης κλίνης παρέδωκε καὶ οὗτος τὸ πνεῦμα τῷ Ὑψίστῳ.

α) Ὁ Εὐστράτιος ἦτο ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ ἱστορικός, πρῶτος τῶν τοῦ Λυσίου ἀξιωματικῶν καὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ χαρτοφύλαξ, ὁ λατινιστὶ λεγόμενος ἐν τῷ **Συναξαριστῇ σκρινεῖς ἄριος**. Εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπιγράφεται ἡ ἐν τῷ μεσονυκτίῳ τοῦ Σαββάτου λεγομένη **κατανυκτικὴ εὐχὴ** «Μεγαλύνων μεγαλύνω σε Κύριε.....».

β) Τοῦ ἁγίου Μορδαρίου ποίημά ἐστιν ἡ τῆς **Γ'** ὥρας εὐχὴ «**Δέσποτα Θεέ, Πάτερ Παντοκράτορ Κύριε, Υἱὲ Μονογενές, Ἰησοῦ Χριστέ καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, μία Θεότης, μία Δύναμις, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν, καὶ οἷς ἐπίστασαι κρίμασι σῶσόν με τὸν ἀνάξιον δοῦλόν σου· ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.**».

γ) Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ οἱ προορηθέντες ὑπέκειντο εἰς μαρτυρίας καὶ τυραννίας, ἐνῶ ἐξηκόντιζεν αὐτὸς τὸ βέλος του εἰς σκοπόν, ἐφάνη ὁ ἐκ τοῦ λαίμου κάτωθεν τῶν φορεμάτων του, κρεμάμενος χρυσοῦς σταυρὸς καὶ ἐκ τούτου ἀναγνωρισθεὶς ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι Χριστιανὸς συνελήφθη καὶ ὡμολόγησε τὸ τοιοῦτον δημοσίᾳ εἰς τὸν Λυσίαν.

ος, **Μαρδάριος** καὶ **Ὁρέδτης** ἐκ τῆς τῶν **Ἀβράκων**(1) πόλεως, οἵτινες ἤκμασαν κατὰ τοὺς χρόνους **Διοκλητιανοῦ** καὶ **Μαξιμιανοῦ** 284-305, καὶ διὰ τοῦ **Λυσίου** δουκὸς ὑπὸ τοῦ **Ἀγρικόλα** βασανισθέντες ἐν **Νικοπόλει** τῆς **Ἀρμενίας** παρὰ **Θεοῦ** τὸν τῆς μαρτυρίας ἔλαβον στέφανον. Τὴν μνήμην αὐτῶν γεραίρει ἡ ἡμετέρα **Ἐκκλησία** τὴν 13ην **Δεκεμβρίου**. 2) Ὁ στιχουργὸς τοῦ **ἱαμβείου** αὐτῶν τοὺς καλεῖ **τὴν πενταυγῆ τῶν μαρτύρων χορείαν**, ὁ συγγραφεὺς τοῦ **κονόνο**ς **χορείαν μαρτυρικὴν πεντάριθμον**, **στυχάριόν** τι ἄρχεται τοῦ προοιμίου **τὴν πεντάριθμον χορείαν** καὶ ἕτερον διὰ τοῦ **διστίχου ἱαμβείου**:

- » Τὴν **πεντάχορδον** **λύραν**
- » καὶ **πεντάφωντον** **λυχνίαν**

ἀλλαχοῦ δὲ **παραβάλλει** τοὺς **ρηθέντας** **ἀγίους** **μάτυρας** **μετὰ**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ **ΑΘΗΝΩΝ**

Τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις **Χριστιανοῖς** τοῦτο ἔθιμον ἐξακολουθεῖ καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ **σταυροῦ** **κατοικευστασμένου** ἐκ **χρυσοῦ**, ἢ ἄλλου τινὸς **μετάλλου**, ἢ ὄσπου, ἢ ξύλου **πρὸς** **διαφυλάξιν** καὶ **σωτηρίαν**. Ὁ κατὰ τὴν 9 **Ἰουλίου** **ἑορταζόμενος** **ἅγιος** **Παγκράτιος**, ὁ **Ταυρομενίας** **ἐπίσκοπος**, **μετὰ** τὴν ὑπ' αὐτοῦ **βάπτισιν** τῶν **Χριστιανῶν** ἔδιδε καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον καὶ ἕνα **σταυρὸν** ἐκ **κέδρου**, ὃ δὲ ἐν **ἀγίοις** **Πατρὸς** ἡμῶν **Γρηγόριος** ὁ **Θεόλογος** **ἐκράτει** **σταυρὸν** **πρὸς** **ἀνατροπὴν** **παντὸς** **ἐναντίου**, ὅθεν καὶ ἔλεγε **πρὸς** τὸν **διάβολον** **ἠρωελεγειῶς**:

«**Φεῦγ' ἀπ' ἐμῆς** **καρδίας**, **δολομήχανε**, **φεῦγε** **τάχιστα**,
Φεῦγ' ἀπ' ἐμῶν **μελέων**, **φεῦγε** **ἀπ' ἐμοῦ** **βιότου**.
Μὴ **σὲ** **βάλλω** **σταυρῶ** **τὸ** **πᾶν** **ὑποτρεμέει**.
Σταυρὸν **ἐμοῖς** **μελέεσι** **φέρω**, **σταυρὸν** **δὲ** **πορείη**.
Σταυρὸν **δὲ** **καρδίη**. **Σταυρὸς** **ἐμοὶ** **τὸ** **κλέος**.

(1) **Ράδρακα** νῦν καλεῖται καὶ ἔστι **κώμη** τῆς **πρὸς** **Τραπεζοῦντά** **Ἀρχιεπισκοπῆς** **Χαλδαίας** καὶ **Χερσιανῶν**.

(2) Ἴδε τὰς **βιογραφίας** αὐτῶν ἐν ἐκτάσει **Patr. Migne t. 116**, f. 468-505 καὶ t. 106, f. 109.

τῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀναφερομένων πέντε φρονίμων παρθένων: ὁ ἰσάριθμος χορὸς τῶν φρονίμων παρθένων. Ἐχαιρον δὲ μεγίστην δημοτικότητα ἐν τῇ Βυζαντιακῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ δὲ Σύναξις αὐτῶν ἐτελεῖτο ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, πλησίον τῆς ἀγιοτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν ρηθέντων Ἁγίων Πέντε ὑπῆρχεν ἐν Χίῳ, ἀφιερωμένος ὡς Μετόχιον τῆς ἐν Χίῳ Νέας Μονῆς.(1)

Ἁγιογραφικὴ παράστασις τῶν Ἁγίων Πέντε τούτων εὑρηται ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Μονῇ τοῦ Δαφνίου, ἣν καὶ περιέγραψεν ὁ Γ. Λαμπάκης.(2)

Καὶ ταῦτα μὲν ὑπὸ χριστιανικὴν ἔποψιν, ἥδη ἄς ἐπιληφθῶμεν τοῦ θέματος ἡμῶν ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ ἄς ἐξετάσωμεν ἂν ἐπ' ὀνόματι τῶν ρηθέντων Ἁγίων Πέντε ὑπῆρχε καὶ Μονὴ ἐν Βυζαντίῳ ἢ ἐν τοῖς προαστείοις αὐτοῦ. Τοιαύτην μονὴν ἂν καὶ οὐδεὶς ἀναφέρει ἐκ τῶν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἱστορικῶν, ἐν τούτοις ἀπαντῶμεν τοιαύτην ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ *M. Treu* ἐκδοθείσῃ συλλογῇ τῶν ἐπιστολῶν **Μαξίμου τοῦ Πλανοῦδι**(3) κατέχουσα δὲ ἢ περὶ τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Πέντε ἐπιστολὴ τὴν εἰκοστὴν τετάρτην θέσιν, ἣν καὶ δημοσιεύομεν σχεδὸν ὀλόκληρον, ὑποθέτοντες ὅτι αὕτη ἐστὶν ἄγνωστος εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν περὶ τὴν Ἀρχαιολογίαν ἀσχολουμένοις, ἔχει δ' ὧδε:

ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΠΑΠΙΑ

«..... Τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ τούτῳ, δι' οὗ σοι τὰμὰ ἦκε γράμματα, ἔστι πατήρ, ἀνὴρ ἀγαθὸς μὲν τὸν τρόπον, προβεβηκῶς

(1) *Νεαμονήσια*, σελ. 72 καὶ 113.

(2) *Ἡ Μονὴ τοῦ Δαφνίου* (μετὰ τὰς ἐπισκευάς), σελ. 29.

(3) *Maximi monachi Planoudis epistulae*, editit Maximilianus Treu.

δ' ἐν ἡμέραις αὐτοῦ, τῷ τῶν μοναχῶν κοσμούμενος σχήματι τοῦτον εὖρον ἐνοικοῦντα τῷ φροντιστηρίῳ ὁ τῶν ἁγίων ἐπικέκληται πέντε, κεῖται δ' ὑπὸ τὴν ὑπόρειαν τοῦ βουνοῦ, ὃς τοῦ ἁγίου Ἀξεντίου ὀνόμασται, ἐν ᾧ φροντιστηρίῳ κἀγὼ νυνὶ ποιῶμαι τὴν διαίταν καὶ γὰρ δεσπόζειν αὐτοῦ διὰ βίου μοι παντὸς ὁ Χαλκηδόνος ἐξέδωτο· τὸν τοῦ γέροντος οὖν τοῦτον υἴὸν δέομαι σοῦ κελεύοντος ἔργου ἔργον ἀλλάξασθαι τοῦ παρ' ὑμῖν αὐτόθι λίθους ὀλίγους ἢ μηδ' ἐκείνους συναγαγεῖν, τὸ παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα χρησιμώτατον ἐν τοῖς καιριωτάτοις γενέσθαι καὶ γὰρ δεῖται πολλῆς ἐπιμελείας τὸ φροντιστήριον, ἅτε ἀφρόντιστον ἐκ μακροῦ μείναι καὶ μικροῦ κινδυνεῦσαν εἰς τέλος πεσεῖν, ἀλλ' ἀναγκαιότερον εἶναι φήσεται τὸ παρ' ὑμῖν ἔργον τοῦ παρ' ἡμῖν· οἶδα κἀγὼ· ἀλλὰ παρ' ὑμῖν μυριάδες ἂν εἶεν ἐργαζομένων, παρ' ἡμῖν δὲ οὐδεὶς, καὶ δύναται εἶναι, παρ' οἷς μὲν μυριάδες, ὁ εἰς οὐδεὶς παρ' οἷς δὲ οὐδεὶς, ὁ εἰς μύριοι· ταῦτα καὶ οἱ ἅγιοι Πέντε προσβέουσι σὺν ἐμοί· φιλοῦσι γὰρ τὸ τέμενος ἑαυτῶν καὶ βούλονται ἂν οὐκ ἐντούτῳ σε μόνον αὐτοῖς συναρᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ἑσσεὶ βοηθείας τῷ σκοπῷ τούτων ὀρέγειν· ὑπισχνοῦνται γὰρ καὶ αὐτοὶ πολλαπλασίως ἀντιμετρεῖν σοὶ τὰς ἀμοιβάς, ἐγὼ δ' εὐχῆς ἔργον τίθειμαι καὶ θεατὴν σέ ποτε τοῦ φροντιστηρίου γενέσθαι ἢ πρὸς τὴν πόλιν εἰσελαύνοντα ἢ τῆς πόλεως ἐξιόντα — οὐδὲ γὰρ ἔστι πόρρω πάνυ ἐκτραπῆναι τῆς λεωφόρου — καὶ πείθομαι πάντως, ὅτι τῶν καλῶν ἐρυστήν φήσεις ἐμὲ καὶ ἐπαινέσεις τῆς προαιρέσεως, οὐ λέγω, διὰ τοὺς μάρτυρας — τοῦτο γὰρ οἶσθα καὶ πρὶν ἐπιστῆναι —, ἀλλὰ τῆς τοῦ τόπου θήσεως ἕνεκεν ἐκτόπως εὐφροῦς οὔσης, καὶ τῶν ὑδάτων οἷσπερ ἀφθόνοις καταρρεῖται, καὶ τῆς ἡσυχίας ἧς ἀπολαύομεν, καὶ τοῦ ναοῦ καλλίστου μὲν τὴν οἰκοδομήν — τὸν γὰρ ἐντὸς ἅπαντα κόσμον πλὴν τῶν κίονων ἀπώλεσε —, τὸ δὲ μέγεθος οὔτε μείζονος,

οὐτ' ἐλάττονος, ἢ καὶ τὸ προσῆκον μέγεθος τοῖς φροντιστηρίοις, ἀλλὰ τοιοῦτου, οἷον ἂν τις ἰδὼν τῆς συμμετρίας εὐθὺς ἐπαινέσειε.

Τοῦτο μὲν οὕτω γενέσθαι εὐχομαι, εἰ δὲ δεῖ καὶ τινα τῶν σὺν ὑμῖν συμπροσβευτὴν προσλαβεῖν, τὸν ἐμὸν προσλαμβάνω θεῖον· ᾧ πόσον τὸ περὶ σὲ φίλτρον καὶ θαῦμα πρόσεστιν, οὐκ ἐμὲ δεῖν οἶμαι μαρτυρεῖν ἐπὶ τῆς σῆς εὐγενείας, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων τὴν σὴν εὐγένειαν.» — (σελ. 40—42).

Ὁ *M. Treu* ὁ δημοσιεύσας τὴν ρηθεῖσαν συλλογὴν τῶν ἐπιστολῶν Μαξίμου τοῦ Πλανούδη ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ (σελ. 215) ἀφοῦ ποιεῖται μνησίαν περὶ τοῦ **Βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου** (Καὶς δαγ) προκειμένου περὶ τῆς Μονῆς ἐπιπροσθέτει: *Monasterium quinque Sanctoium subclivi Auxentii radicibus situm aliunde non nisi* Μονὴ τῶν Ἁγίων Πέντε ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τῆς κλιτύος τοῦ Αὐξεντίου κειμένη ἄλλοθεν δὲν γνωρίζω καὶ ἐν τούτοις ταύτῃ Μονῇ ὑπῆρξεν ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τῆς κλιτύος τοῦ **Βουνοῦ Αὐξεντίου**, τοποθεσία δὲ ἐς δεῦρο φέρει ὄνομα λίαν χαρακτηριστικὸν ἦτοι **Μοναστήριον·μαχαλί** (Μονῆς τοποθεσία) ὡς παρακατιῶν θέλομεν ἶδει.

Δὲν γνωρίζομεν ὅμως δυστυχῶς πότε καὶ ὑπὸ τίνος τὸ πρῶτον ἠγέρθη ἢ ἐν λόγῳ Μονή, ἐκτὸς μόνον ἐκ τῆς ρηθείσης εἰκοστῆς τετάρτης ἐπιστολῆς μαρθάνομεν ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, Μαξίμος ὁ Πλανούδης κατόκησεν ἐν τῇ **Μονῇ** τῶν Ἁγίων Πέντε ὡς ἠγούμενος αὐτῆς καὶ ὅτι ἡ **Μονὴ** αὕτη δὲν ἦτο σταυροπηγιακὴ παρὰ ἦτο ἐπαρχιακὴ δωρηθεῖσα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Χαλκηδόνος, Ἰσως Νικολάου, ἐν ἐλεεινοτάτῃ καταστάσει.

Ὁ *père Pargoire* περὶ τῆς ἐλεεινοτάτης ταύτης καταστάσεως τῆς Μονῆς πραγματευόμενος γράφει: «.....*Nous ne savons pas davantage par la faute de qui le monastère était ainsi*

descendu à deux doigts de sa perte. Accurerons-nous les Latins d'avoir compromis son existence? Les Latins, cela est sûr venaient de porter à la prospérité de l'empire, à celle de Constantinople particulier un coup dont ni l'empire ni Constantinople ne devaient jamais cesser de ressentir; pourtant Maxime Planude, qui n'aimait guère les fidèles de Rome s'abstient de leur imputer la décadence de sa maison, et c'est là peut-être une preuve que les conquérants de 1204 et leurs succeneurs n'ont pas à porter cette responsabilité(1), ὥστε κατὰ τὸν père Pargoire ἐπειδὴ ὁ Μάξιμος Πλανούδης δὲν ἠγάπα σχεδὸν τοὺς πιστοὺς τῆς Ῥώμης καὶ διὰ τὰ ἀπέχῃ τὰ τοὺς προσάβη τὴν κατηγορίαν τῆς παρακμῆς ταύτης τῆς Μονῆς ἔπεται ἐκ τούτου μὴ ἀπόδειξις ὅτι οὔτε οἱ κατακτηταὶ καὶ οὔτε οἱ διάδοχοί των εἰσὶν ἐκεῖνοι οἵτινες φέρουσι τὴν εὐθύνην ταύτην.

Τὸ κατ' ἡμᾶς ὅμως ἐπειδὴ δὲν ποιεῖται μνησίαν ὁ Μάξιμος Πλανούδης περὶ τοῦ ὑπὸ τίνος ἐπῆλθεν ἡ καταστροφὴ δὲν ἔπεται καὶ ἐκ τούτου τὸ ἀπίθανον, ὡς θέλει νὰ πιστεύσῃ ὁ père Pargoire τῆς μὴ ὑπ' ἐκεῖνων καταστροφῆς τῆς Μονῆς, ἴσως δὲ ἀπέφυγε τὴν περιγραφὴν ταύτην τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων καταστροφῆς(2) :

(1) Mont St Auxence, par R. P. J. Pargoire, p. 126.

(2) Περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐπελθούσης γενικῆς καταστροφῆς καλὸν θεωροῦμεν ἵνα ἐρανισθῶμεν, πρὸς γνῶσιν τῶν μεταγενεστέρων, ὁλόκληρον τὸ περὶ τῆς καταστροφῆς ταύτης χωρίον τοῦ αὐτόπτου τῆς τραγωδίας Ν. Χωνιάτου τοῦ μετ' ἄλλους ἀνακράζοντος: «...Τοιαῦθ', ὡς ἐκ πολλῶν βραχέα δοῦναι τῇ ἱστορίᾳ, οἱ ἐξ ἐσπέρας στρατοὶ κατὰ τῆς Χριστοῦ κληρονομίας παρηγομήκασιν, ἐπ' οὐδενὶ τῶν ὄλων τὸ φιλάνθρωπον ἐνδειξάμενοι, ἀλλὰ πάντας ἀποξενώσαντες χρημάτων καὶ κτημάτων οἰκημάτων τε καὶ ἐσθημάτων, καὶ μηδενὸς τῶν πάντων μετα-

α'. Ὡς γνωστοτάτης οὔσης τοῖς τότε, μάλιστα δέ οὐχὶ μόνον τῆς Μονῆς ταύτης ἀλλὰ καὶ ἀπάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς προαστείσις κειμένων ἱερῶν καθιδρυμάτων.

β'. Τοῦτο ὑπονοεῖται καὶ ἔκ τε τῆς ὑπ' αὐτοῦ ρηθείσης περιγραφῆς τῆς Μονῆς καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκαταλειφθῆ ἔκουσίως ὑπὸ τῶν ἐν ἐκείνῳ ὀρθοδόξων μοναχῶν, ὡς ἐχούσης ἅπαντα τὰ θέλητρα.

δόντες τοῖς ἔχουσι, ταῦθ' ὁ χαλικοῦς αὐχὴν, ἡ ἀλαζὼν φρήν, ἡ ὀρθὴ φρῦς, ἡ αἰξινώσα καὶ νεανισκευομένη παρεῖα, ἡ φιλαίματος δεξιὰ, ἡ ἀκρόχολος ῥίν, ὁ μετέωρος ὀφθαλμός, ἡ ἀπληστος γνάθος, ἡ ἄστοργος γνώμη, ἡ τορῆ καὶ τροχαλὴ λαλιὰ καὶ μόνον οὐκ ἐπορχουμένη τοῖς χεῖλεσι, μᾶλλον δὲ οἱ πικρὸν ἑαυτοῖς ἐπιστημονες καὶ σοφοί, οἱ ἔνορκοι καὶ φιλαλήθεις καὶ μισοπάνηροι καὶ τῶν Ἑραϊκῶν ἡμῶν εὐσεβέστεροί τε καὶ δικαιοτέροι καὶ τῶν Χριστοῦ διαταγμάτων φύλακες ἀκριβέστεροι, τὸ δὲ πλεον, οἱ τὸν σταυρὸν ἐπιφωμένοι ἀράμενοι, καὶ πολλάκις κατὰ τοῦτου καὶ τῶν θείων λογίων ἐπομοσούμενοι τὰς μὲν τῶν Χριστιανύμων χώρας παρελθεῖν ἀναιμωτί, μὴ προσνεύσαντες ἀριστερὰ μηδ' ἐκκλίναντες δεξιὰ, κατὰ δὲ Σαρακηνῶν δολίσει τὰς χεῖρας καὶ τὰ ξίφει πορφυρῶσαι τοῖς αἵμασιν οἱ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐξεπόρθησαν, μηδ' ἀνδρίσασθαι γυναιξίν ἢ καθ' ὁμιλίαν αὐταῖς συνελθεῖν ἐφ' ὅσον ἂν χρόνον ἐπωμάδιον φέρωσιν, ὡς ἠγνισμένοι Θεῷ καὶ τὴν ἀποστολίαν στελλόμενοι. Ὅντως λογοποιοὶ ἐξεφάνθησαν, καὶ τοῦ θείου τάφου διψῶντες ἐκδίκησιν κατὰ Χριστοῦ προδήλως ἐλύττησαν, καὶ μετὰ σταυροῦ τὴν τοῦ σταυροῦ κατάλυσιν ἠνομήκασιν, ὃν ἐπινώτιον ἔφερον, τοῦτον πρὸ ποδῶν τιθέναι μὴ φρίττοντες διὰ χρυσίου βραχὺ καὶ ἀργύριον. Καὶ μαργαρίτας ἐγκολπιζόμενοι, τὸν πολύτιμον μαργαρίτην Χριστὸν ἠθετήκασιν, τοὺς ἐναγεσιτάτους τῶν ζώων τὸν παναγειώτατον διασπείραντες. Οἱ δ' ἐξ Ἰσμαὴλ οὐχ οὕτως, ὅτι μὴ καὶ πάνυ φιλανθρώπως καὶ προσηνῶς τοῖς ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν προσηνέχθησαν, τῆς Σιών κατισχύσαντες. Οὔτε γὰρ γυναιξίν Λατινίσιν ἐπεχωμάτισαν οὔτε τὸ Χριστοῦ κνήριον πολυάνδριον πεσόντων ἔδειξαν, οὐδὲ κάθοδον ὡς ἄδουτὴν πρὸς τὸν ζεφθόρον τάφον εἴσοδον, οὐδὲ θάνατον τὴν ζωὴν, οὐδὲ πτώσιν τὴν ἀνάστασιν, ἀπαξά-

Καὶ γ'. Ὡς πιστὸς ἱερεὺς τοῦ Σωτῆρος ἀναμνησκόμενος τὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου: «..... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς....» (Ματ. Ε'. 44-45) ἀπέφυγε νὰ ποιῆται μνεῖαν περὶ τούτου.

Ὁ *père Pargoire* ὁ ζήτησας ν' ἀναιρέση ἡμᾶς τοὺς θέσαντας τὰ **Βορραδίου** παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ **Βουνοῦ τοῦ Λύξεντιου** (Καῖς-δὰγ) προβαίνει εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ὀλίγων κάτωθι τῆς σημερινῆς κεντρικῆς πηγῆς ἐρειπίων ὡς ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἀνακαλυφθέντων— χωρὶς νὰ ποιῆται μνεῖαν ἡμῶν τῶν πρώτων ἰδόντων καὶ περιγραφάντων ταῦτα ὡς ἐρείπια τοῦ ἐν **Βορραδίοις ἱεροῦ οἴκου τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ**(1)— καὶ ἀμφιβόλλει περὶ τούτων ὡς ἐρείπια τῆς ὑπὸ τὴν κλιτὸν τοῦ **Βουνοῦ τοῦ Λύξεντιου Μονῆς τῶν Ἁγίων Πέντε**. «..... *Ces gros murs enfouis sous terre, ces vieilles voûtes byzantines à peine dégagées, ces mille débris épars sur une aire à peu près carrée appartiennent - ils vraiment au monastère des Cinq Saints?*(2)» ἐν ᾧ ἐν τῷ κεφαλαίῳ *Monastère des Saints Apôtres* διὰ νὰ ἀναιρέση ἡμᾶς τοὺς

πασὶ δ' ἀνέντως τὴν ἔξοδον χροσίνους ἀριθμῶ κατ' ἄνδρα βραχέσιν ἀφώριζον τὰ ζωάγια, τὰ λοιπὰ τοῖς κεκτημένοις παρέντες, κἂν ψάμμω ἦσαν παρόμοια. Καὶ τοιῶσδε μὲν τὸ Χριστομάχον τοῖς ἀλλοπίστοις Λατίνοις ἐχρήσατο, μὴ ξίφος, μὴ πῦρ, μὴ λιμόν, μὴ διωγμόν, μὴ γυμνότητα, μὴ συντριμματα, μὴ πιέσματα μεγαλοψύχως σφίσις ἐπένεγκον, ἡμῖν δ' ἐκείνως τὸ φιλόχριστον καὶ ὁμόδοξον προσενήνεκται, ὡς ἐπιτρέχοντες εἶπομεν, μηδ' ἐπεγκαλεῖν ἀδίκημα ἔχοντες». (Ν. Χωνιάτης, ἔκδ. Βόννης, σελ. 671-673).

(1) *Byzantinische Zeitschrift*, t. IX p. 67-68.

(2) *Mont St Auxence*, par R. P. I. Pargoire, p. 127-128.

γράφαντας ὅτι εἰσὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ(1) ἀναγκάζεται νὰ ποιῆται μνεῖαν αὐτῶν ὡς ὑφ' ἡμῶν τὸ πρῶτον ἀνακαλυφθέντων(2).

Ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ τοῦ συγγράμματος τούτου (σελ. 129) βλέπομεν αὐτὸν νὰ ἐπιπροσθέτῃ «... *Au pied de la colline, vers l'ouest, en deçà de la grande source de fortes substructions encadrées dans un quadrilatère de ruines doivent marquer A MON AVIS l'endroit précis où s'élevait l'église des Cinq Saints. Et peut-être le Kaich-Dagh porte-t-il aussi quelques traces d'établissements monastiques au nord ou à l'est. mais je n'ai jamais eu l'occasion de l'explorer de ces deux côtés.*» ὥστε τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔρειπια νὰ ὁρίσωσι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ τὴν θέσιν ἔνθα ἀνεγείρετο ἡ Μονὴ τῶν Ἁγίων Πέντε.

Ἐκ τῶν σηθέντων δῆλον γίνεται πρῶτον μὲν ὅτι ἐνῶ ἐν τῇ προηγουμένῃ σελίδι ἀμφέβαλλε περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ἔρειπιῶν τούτων ὡς τῶν τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Πέντε ἐνταῦθα ὁμως κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὀφείλουσι ταῦτα νὰ ᾧσιν ἢ κυρίως θέσις ἔνθα ἀνεγείρετο ἡ ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Πέντε καὶ δεύτερον νὰ γράφῃ ὅτι δὲν ἔσχε ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν ἵνα διερευνήσῃ καὶ τὰς πρὸς ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς δύο πλευρὰς τοῦ Καῖς-δὰγ, ἔνθα ἴσως ὑφίστανται ἕλην τινὰ μοναχικῶν οἴκων.

Ἄλλ' ἄρα γε δὲν ἔσχε τὸν ἀπαιτούμενον καιρόν; ἢ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἔγραψέ τι περὶ τῶν πλευρῶν ἐκείνων δὲν ἔκρινε καλὸν νὰ μεταβῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὰς πλευρὰς ἐκεῖνας; μὴ ὑπαρχούσης ἐτοίμου τροφῆς πρὸς οἰκειοποίησιν; ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν,

(1) *Byzantinische Zeitschrift*, t. IX, p. 66.

(2) *Mont St Auxance*, p. 93-100.

διὰ τοῦτο καὶ καλὸν ἔκρινε καθ' ἡμᾶς ἵνα μὴ μεταβῆ καὶ ἐκ δευτέρου μεταχειρισθεὶς τὸ ἐπίρρημα *peut-être*, καὶ οὕτω προέβη εἰς τὸν ὄρισμὸν τῶν ὑφ' ἡμῶν ὑποδειχθέντων ἐρειπίων ὡς τῶν τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Πέντε, παρορῶν καὶ αὐτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ Μαξίμου Πλανοῦδη περιγραφὴν τῆς θέσεως τῆς Μονῆς «ἀλλὰ τῆς τοῦ τόπου θέσεως ἔνεκεν ἐκτόπως εὐφυοῦς οὔσης», ἐνῶ ἔνθα τὰ ρηθέντα ἐρειπία τὸ ἔδαφος εἶναι ὅλως ἀγονον καὶ ἄκαρπον.

Τὴν μονὴν ταύτην, ὡς εἶδομεν, ὁ *père Pargoire* ἀρέσκειται νὰ θέσῃ ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς κλιτύϊ καὶ ὀλίγον κατωτέρω τῆς σημερινῆς κεντρικῆς πηγῆς τοῦ Βουνοῦ τοῦ Αὐξεντίου (Καὶς-δάγ), ἥτοι ἐκεῖ ἔνθα ἐθέσαμεν ἡμεῖς τὸν ἱερὸν οἶκον τοῦ ἀπυστόλου Θωμᾶ, μὴ παραδεχόμενοι δὲ τὴν γνώμην του ταύτην λέγομεν ὅτι ἡ Μονὴ αὕτη τῶν Ἁγίων Πέντε ἔκειτο οὐχὶ ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς κλιτύϊ ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν πεντὰκαίδεκα λεπτῶν τῶν ρηθέντων ἐρειπίων ἐν τῇ βορειοδυτικῇ κλιτύϊ τῆς πλευρᾶς τοῦ Βουνοῦ Αὐξεντίου μεταξὺ τῶν νῦν Ταοῦκ-για-ταγὴ καὶ Σερίφ-πασᾶ τοῖς ὁμοῖς διότι ἐκεῖ ἐς δεῦρο οὐχὶ μόνον σφύζονται ἐρειπία(1) βυζαντιακῆς ἐποχῆς ἀλλὰ φέρουσι συνάμα καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα Μοναστήρ-μαχαλι (Μονῆς τόπος) ὡς δείκνυται καὶ ἐπικυροῦται ὑπὸ τῶν ἐπισήμων τίτλων ἰδιοκτησίας (Χοτζετίων) τοῦ λειμῶνος τοῦ χωρίου Μεγάλου Βακάλ-κιοῖ

فرهاد پاشا چفتلکی دیمکله معروف چفتلکک مذکور حدود برطرفدن آرناود
چفتلکی چشمه سنده مناستر محلی و برطرفدن طاووق يتاغی محلی و بعضاً طوطولی
مالا اولوب محل و برطرفدن بيوک بقال قريه سنه بالغ محللری و بعضاً قايش طاغی
و بعضاً سامان دره طرفه کیدن طریق عام .

(1) Χάριτας ὁμολογοῦμεν δημοσίᾳ τῶ τε κ. Νικολάφ Παπαδοπούλω, ἐκ Μικροῦ Βακάλ-κιοῖ, καὶ τῶ ἐκ Τσεγκέλ-κιοῖ κ. Βασιλείω

ὥστε ἐπὶ τοῦ κειμένου τοῦ ἐπισήμου τούτου ἐγγράφου στηριζόμενοι ἐπαναλέγομεν ὅτι ἡ **Μονὴ τῶν Ἁγίων Πέντε** κατεῖχε τὸν χώρον τὸν νῦν ὑπὸ τὸ ὄνομα **Μοναστηρίου-μαχαλι** καὶ οὐχὶ ζητητέον ταύτην ἀλλαγῶς μάλιστα δὲ οὔσης ὅλως σύμφωνος μετὰ τῆς ὑπὸ τῆς Μαξίμου τοῦ Πλανούδης περιγραφῆς τῆς **Μονῆς** «...οὐδὲ γάρ ἐστι πόρρω πάνυ ἐκτραπήναι τῆς λεωφόρου... ἀλλὰ καὶ τῆστοῦ τόπου θέσεως ἕνεκεν ἐκτόπως εὐφυοῦς οὔσης, καὶ τῶν ὑδάτων οἷσπερ ἀφθόνοις καταρρεῖται....».

Ἰωάννης Μηλιόπουλος

Υ. Γ.— Ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τοῦ Βουνοῦ **Αὐξεντίου** καλὸν θεωροῦμεν ἵνα σημειώσωμεν καὶ περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἔρειπίοις τῆς μονῆς τῆς **Τριχινασίας** ἁγιάσματος τοῦ ἁγίου **Αὐξεντίου** περὶ οὗ ὁ *père Pargolte* ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Couvent de Trikinaires*» κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματός του *Mont St Auxence* ζητῶν νὰ διαψεύσῃ ἡμᾶς τοὺς γράψαντας ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Βουνὸς Ἁγίου Αὐξεντίου**» πραγματεία ἡμῶν περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἔρειπίοις τῆς ρηθείσης **Μονῆς ἁγιάσματος**: «Καλεῖται δὲ τὸ ἁγίασμα ὑπὸ τῶν περιοικούντων ἁγίασμα τοῦ ἁγίου **Αὐξεντίου**, ὑπαγόμενον νῦν ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ **Μεγάλου Βακάλ-κιοῦ**, ἔνθα τελεῖται πανήγυρις κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς **Ἀναλήψεως**»(1) γράφει: *La coule silencieusement trois mètres environ de profondeur,*

Καλοῦμεν τῶν σπενσάντων νὰ μᾶς συνοδεύσωσιν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ τόπου μελέτην τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ἔρειπίων.

(1) *Byzantinische Zeitschrift*, t. IX, p. 66.

l'agiasma que les Orthodoxes de Buyuk-Bakal-keuy visitent à l'Ascension et qu'ils appellent ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου d'après les renseignements recueillis par M. J. Miliopoulos, Ἁγίασμα τῆς Ἀναλήψεως après le dire des gens que j'ai rencontrés moi-même sur lieux(1).

Ὁ père Pargoire ζητεῖ νὰ διαψεύσῃ ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ πλέον παραθερίσαντας ἐν Μικρῷ Βακάλ-κιοῖ, τοῦ ἔναντι τοῦ ρηθέντος ἁγιάσματος, καὶ πολλάκις ἐκδραμόντας ἐκεῖ χάριν κνηγεσίας ἢ ἀναφυχῆς καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μεγάλον Βακάλ-κιοι διὰ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ βουνοῦ, ἐνῶ ἐκ τῶν ἄνωθι γραφομένων του «*mais je n'ai jamais eu l'occasion de l'explorer de ces deux côtés*» φαίνεται οὐχὶ μόνον δὲν ἐπεσκέφθη τὰς ἄλλας πλευρὰς ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν ἅπαξ ἢ δις ἴσως θὰ ἐπεσκέφθη, μάλιστα δὲ λέγει «*d'après le dire des gens que j'ai rencontrés moi-même sur les lieux*».

Τῇ ἀληθείᾳ δύσκολον εἶναι νὰ συζητήσῃ τις μετ' ἀνθρώπου ὄντος πάντοτε ἐν πολέμῳ ἐναντίον τῶν μὴ ὁμοεθνῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀληθειῶν τῶν πλεον σαφῶν, τὰ δὲ τοιαῦτα αὐτοῦ γραφόμενα δύναται νὰ πιστεύσωσιν ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν του μόνον ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν γνωρίζουσι τὰ μέρη ἐκεῖνα, διότι ἐκεῖ ἔνθα τὸ ἁγίασμα ὡς ἀκατοικήτου καὶ ὅλως ἀποκέντρου, μάλιστα δὲ καὶ οὔτε ὁδοῦ τακτικῆς ὑπαρχούσης, παρὰ μόνον ἀτραποῦ, διέρχονται ἐκεῖθεν μόλις πέντε ἢ ἕξ διαβάται τὴν ἡμέραν καὶ ἐκεῖνοι πολλάκις ξένοι τῆς περιφερείας ταύτης, ὡς γνωρίζοντες δὲ τινες ἕξ αὐτῶν ἴσως ὅτι τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναλήψεως γίνεται πανήγυρις ἐκεῖ θὰ ὑπέθετον ὅτι εἶναι τὸ ἁγίασμα ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀναλήψεως.

(1) Mont St. Auxence, p. 78.

“Οτι τὸ ἅγιασμα εἶναι ἐπ’ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου καὶ οὐχὶ τῆς Ἀναλήψεως δύναται τις τὸ τοιοῦτον νὰ ὑποθέσῃ καὶ ἐκ τοῦ τῆς Μονῆς τῶν Γαλακκηγῶν ἁγιάσματος, ὅπερ εἶναι μὲν ἐπ’ ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου: «ἡ δὲ μνήμη τοῦ ἁγίου Νικολάου ἄγεται μὲν τῇ 16ῃ Μαΐου, ἐνῶ κατὰ τὸ 426 Εὐαγγέλιον τῇ 15ῃ ἡμέρᾳ τῆς θανῆς αὐτοῦ, ἀλλ’ ἀναβάλλεται ἢ ἐπὶ τούτῳ πανήγυρις ὑπὸ τῶν περίξ κατοίκων εἰς τὴν 21ῃν Μαΐου ὡς ἑορτάσιμον. Τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ πλῆθος φιλεόρτων προπορευομένου τοῦ κατὰ καιρὸν ἱερέως τοῦ Μικροῦ Βακάλ-κιοῖ μεταβαίνει ἐπὶ τόπου καὶ μετὰ παράκλησιν κατανυκτικὴν διαμένει μέχρι ἐσπέρας(1)».

“Ὡστε ἐὰν παραδοχθῶμεν τὰ τοῦ *père Pargoire* ἦτοι ὡς ἅγιασμα τῆς Ἀναλήψεως τὸ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου, ἐπειδὴ ἢ πανήγυρις γίνεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναλήψεως, τότε πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν καὶ τὸ τῶν Γαλακκηγῶν ὡς ἅγιασμα τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ οὐχὶ ἐπ’ ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐνῶ ὅπως οἱ ἐν Μικρῷ Βακάλ-κιοῖ τελοῦσι τὴν πανήγυριν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ὡς ἑορτάσιμον, οὕτω καὶ οἱ ἐν Μεγάλῳ Βακάλ κιοῖ ὡς χειμερινῆς ὥρας τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου (14 Φεβρουαρίου) καὶ πολλάκις ἐκ τῶν χιόνων ἀδυνατοῦ τῆς ἐκεῖ μεταβάσεως οὔσης, ὥρισαν τὴν ἑορτὴν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναλήψεως, ἦτοι εἰς τοιαύτην ἐποχὴν καθ’ ἣν θάλλει ἢ φύσις καὶ μάλιστα μετὰ τὴν εἰς τὸ ἅγιασμα προσκύνησιν μεταβαίνουσιν ὑπὸ τοὺς ἐν τῇ σημερινῇ κεντρικῇ πηγῇ πλατάνους καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν διέρχονται ὅλην τὴν ἡμέραν εὐθυμοῦντες.

I. M.

ΣΗΜ.— Ὁ διδάκτωρ παλαιογράφος κ. Ν. Βέης ἐν τῇ σπουδαίᾳ Ἐκθέσει τῶν ἀνὰ τὰς Μονὰς τῶν Μειώρων Παλαιογραφικῶν αὐτοῦ Ἐρευνῶν (*Ἀθήναις, 1910) εὑρε καὶ ἀντέγραψεν ἐκ περγαμηνοῦ κώδ. τοῦ Μειώρου ὑπόμνημα τοῦ μαρτυρίου τῶν... περὶ τῆς συγγραφῆς τοῦ μαρτυρίου τούτου (ἀρ. 549, ΙΑ αἰῶνος).

(1) *Byzantinische Zeitschrift*, 1898. p. 664-667.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

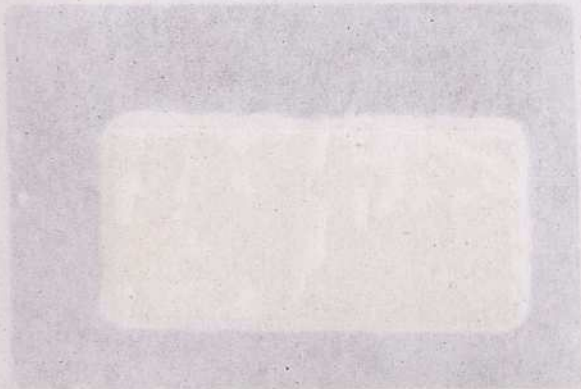

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020773

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ